

Rapport 2012:13

Tillsyn av förskolor

– Riktad tillsynsinsats år 2011 inom
Stockholmsdistriktet

Distriktet i Stockholm
Anette Askelöf, 010-730 90 58

Rapport om tillsyn av förskolor

Riktad tillsynsinsats 2011 inom Stockholmsdistriktet

ARBETSMILJÖ VERKET

Sammanfattning

Under hela året 2011 har Arbetsmiljöverket, distriktet i Stockholm, inspekterat förskolor. Detta har berört förskolor som drivs i privat eller kommunal regi inom Stockholm, Uppsala och Gotlands län. Huvudsyftet med inspektionerna har varit att kontrollera om och hur arbetsgivaren, som har huvudansvaret för arbetsmiljön, i förebyggande syfte regelbundet undersöker arbetsförhållandena på förskolorna och åtgärdar risker för arbetssjukdomar och arbetsolyckor för arbetstagarna. Inspektionerna har varit inriktade på följande områden: systematiskt arbetsmiljöarbete, SAM; organisatoriska och psykosociala arbetsmiljöfaktorer, belastningsergonomi och störande buller. Åtta inspektörer har besökt 177 förskolor och ställt sammanlagt 828 krav på åtgärder för arbetsmiljöbrister inom verksamheterna.

Bakgrund

Inflyttningen till storstadsområdena inom Stockholmsdistriktet är stor. Stockholms läns befolkning ökar med mellan 30 000-40 000 per år. Samtidigt har det de senaste åren fötts allt fler barn. Detta gör att trycket på fler förskoleplatser och förskolor är stort. Nya förskolor startas hela tiden, både i privat och kommunal regi. Inom Stockholmsdistriktet finns idag över 2 500 förskolor. Av dessa är inte ens hälften besökta av Arbetsmiljöverket. Enligt uppgift i statistiken drivs idag mellan 250-300 förskolor i privat regi.

Arbetskadestatistiken från förskolans värld visar på att de stora arbetsmiljöriskerna mellan 2007-2011 är:

Psykosociala/organisatoriska brister: Arbetstagarna inom förskolan upplever ofta stress och hög arbetsbelastning. Dessa brister ligger bakom de flesta arbetssjukdomar, 564 av 1 594.

Belastningsergonomiska: Förslitningsskador utgör den näst största andelen arbetssjukdomar bland arbetstagare inom förskoleverksamheten, 479 av 1 594.

Buller: Skolan och förskolan toppar antalet anmälda arbetssjukdomar kopplat till buller på arbetsplatsen, 217 av 1 594.

Syfte

Huvudsyftet med inspektionerna har som nämnts varit att kontrollera om och hur arbetsgivaren i förebyggande syfte regelbundet undersöker arbetsförhållandena på förskolorna, så att risker för arbetssjukdomar och arbetsolyckor för arbetstagarna åtgärdas.

Syftet har också varit att öka arbetsgivarnas kunskap om det ansvar de har för arbetsmiljön på förskolorna samt att förmedla kunskap om risker och regler.

ARBETSMILJÖ VERKET

Denna kunskap ska kunna motivera arbetsgivarna att genomföra bestående förbättringar av arbetsmiljön och därigenom förebygga och minska riskerna för ohälsa och olycksfall.

Avgränsning

Vid urvalet av förskolor har utgångspunkten varit att inspektera förskolor som tidigare inte inspekterats av Arbetsmiljöverket samt att förskolan har fler än fem anställda. En balans mellan privata och kommunala förskolor har eftersträfvats.

Resultat

Sammantaget inspekterades 177 förskolor, som inte tidigare inspekterats av Arbetsmiljöverket. Vid 162 av dessa 177 förskolor konstaterades arbetsmiljöbrister. 147 inspektionsprotokoll skrevs och även 15 inspektionsmeddelanden. Totalt ställdes 828 krav, vilket i snitt innebar fem krav på varje förskola.

Dessa 162 ärenden resulterade sedan i 24 underrättelser och fyra beslut om föreläggande/förbud. Detta utgör 15% av de 162 förskolor som fick krav i ett inspektionsprotokoll/IM.

Fördelningen av de 828 ställda kraven på förskolorna var följande:

	<u>Antal krav</u>
Belastningsergonomi	153
Riskbedömning/åtgärder/uppföljning	128
Policy, rutiner	99
Kemiska arbetsmiljörisker	99
Uppgiftsfördelning/kunskaper	97
Psykosociala arbetsmiljörisker	82
Fysikaliska arbetsmiljörisker	72
Lokaler, Ventilation	33
Lokaler, Övrigt	23

Exempel på krav inom respektive rubrik är följande:

Belastningsergonomi:

undersökning, instruktioner, skötbord, låga bord och stolar

Kemiska arbetsmiljörisker:

förvaring av kemikalier, säkerhetsdatablad, personlig skyddsutrustning, ögonspolningsanordning

Psykosociala arbetsmiljörisker:

arbetsbelastning, stress, återhämtning, prioritering av arbetsuppgifter, stöd- handledning, kränkande särbehandling, våld och hot, första hjälpen och krisstöd

ARBETSMILJÖ VERKET

Fysikaliska faktorer:
buller

Lokaler, Övrigt:
belysning, solavskärmning, kalla golv

Diskussion/Slutsatser

Tillsynsinsatsen har av inspektörerna upplevts som mycket positiv och viktig på många sätt. De besökta arbetsställena har tidigare aldrig haft inspektion från Arbetsmiljöverket. Många av de arbetsgivarrepresentanter och arbetstagare som vi mött i tillsynsinsatsen har varit mycket positiva och tacksamma för Arbetsmiljöverkets besök och att arbetsmiljörisker inom deras verksamhet uppmärksammats.

De underrättelser och föreläggande/förbud som tillsynsinsatsen genererat har främst rört arbetsmiljöbrister som inte förskolechefen haft befogenheter eller resurser att åtgärda. Det rör bland annat lokalfrågor, såsom ventilation och solinstrålning.

Vår samlade bild är att de problem som beskrivs i arbetsskadestatistiken stämmer. Vi har därför mycket fokuserat på dessa arbetsmiljörisker men även ställt krav på kunskaper, både hos chefer och arbetsledare samt hos arbetstagarna. Så länge arbetsgivaren och arbetstagarna inte känner till riskerna, vad reglerna säger och vad man kan göra för att minimera riskerna, så kan inte heller bra riskbedömningar och åtgärder vidtas. Med andra ord krävs att alla inblandade, från huvudman till arbetstagare har kunskaper kring innebörden av systematiskt arbetsmiljöarbete, belastnings-frågor, stress/arbetsbelastning och buller.

Förslitningsskador utgör, som tidigare sagts, den största andelen av arbets-skadorna bland arbetstagare inom förskoleverksamheten. Vid inspektionerna på förskolorna har inspektörerna bland annat konstaterat att olämpliga arbetsställningar förekommer vid av- och påklädning av barnen och vid blöjbyte. Då det är många små barn, och det ska gå fort, arbetar man ofta fel ur belastningssynpunkt, som att lyfta upp barnet på skötbordet istället för att låta det gå upp för stegen till bordet. Personalen sitter ofta på golvet och på knä. Det tycks också ha blivit mer och mer vanligt med låga bord och stolar i barnhöjd där personalen inte får plats med sina ben under borden. Även förskolornas kök har belastningsergonomiska brister.

När det gäller den psykosociala arbetsmiljön kan vi konstatera att förskolepersonalen många gånger upplever en hög arbetsbelastning. Kraven på förskolepedagogerna har ökat, bland annat kring dokumentation och kring pedagogiska frågor/kompetens. Många förskolechefer har en mycket hög arbetsbelastning (både i kommunal och privat regi) bland annat då de kan

ARBETSMILJÖ VERKET

ansvara för flera förskolor (fem stycken är inte helt ovanligt). Här ingår såväl budget-, personal-, kvalitets- och arbetsmiljöansvar.

Bullret i förskolan beror i stor utsträckning på barnens och de vuxnas egna aktiviteter. Därför behövs både akustiskt bra utformade lokaler, såsom bullerdämpande åtgärder i tak och i golv, men även arbetssätt och strategier vars syfte är att minska uppkomsten av buller i verksamheten.

Ett antal förskolor startas i lokaler som ursprungligen inte var tänkta för förskoleverksamhet och inte för att många personer - speciellt barn - skulle vistas i dem. Dessutom saknas ofta kunskaper hos arbetsgivaren (både privata och kommunala) kring vad regelverket säger och vad som är viktigt att tänka på, lokalmässigt, när man startar en förskola. Det rör bland annat tillräckligt med ventilation och bullerdämpande åtgärder.

Övriga erfarenheter/synpunkter från inspektörerna;

Generellt har kommunala förskolor ganska bra arbetsmiljö, alla duktiga på SAM, krisstöd finns överlag

Enskilt drivna förskolor har ofta dålig koll på arbetsmiljön

Kommunala förskolor får mera stöd från förvaltningen

Oro hos personalen när avdelningarna får flera barn/stress

Stress: frånvarande personal ersätts ej med vikarier

Privata förskolor har ofta sämre lokaler än kommunala, mer bullerstörda, sämre ergonomi

Läs om [vilka arbetsplatser vi har inspekterat](#).

Arbetsmiljöverket, distriktet i Stockholm, sektion 4-Kultur och service

ARBETSMILJÖ
VERKET

Arbetsmiljöverket
112 79 Stockholm
Besöksadress Lindhagensgatan 133
Telefon 010–730 90 00
E-post: arbetsmiljoverket@av.se
www.av.se

This publication can be downloaded from
www.av.se/publikationer/rapporter/

Vår vision: *Alla vill och kan skapa en bra arbetsmiljö*